

International
Labour
Organization

Nezavisni sindikat
javnih službi Srbije

► Između zaraze i gladi: Radnicima u domaćinstvima obezbedimo radnu i socijalnu zaštitu

May 2020

U jeku pandemije COVID-19, vlade širom sveta pozvale su ljude da preuzmu i najvažniju meru: da ostanu kod kuće. Međutim, za mnoge radnike ostati kod kuće značilo je izgubiti posao, i kao rezultat toga izgubiti sredstva za život.

Među tim radnicima su i „kućni radnici“. Širom sveta 67 miliona osoba radi u domaćinstvima, od kojih 75% u neformalnoj ekonomiji. Ovi radnici igraju ključnu ulogu u osiguravanju zdravlja i sigurnosti porodica i domaćinstava za koja rade. Rade poslove čišćenja i kuvanja, brige o deci, bolesnim i starijim osobama ... Njihova fizička blizina osobama za koje se staraju dovodi do povećanog rizika izloženosti COVIDU-19. Ovaj rizik se uvećava kada se brinu o bolesnima, dugo putuju javnim prevozom ili rade za više domaćinstava. Ako se razbole, mnogi radnici u domaćinstvima nemaju pristup medicinskoj nezi, bolovanje ili naknadu u slučaju povreda na radu. Bez ove zaštite, rizikujemo da se virus širi još više, uključujući one koji su zbrinuti. Ipak, mnogi radnicu u domaćinstvima i njihovi poslodavci su loše informisani o merama koje moraju preduzeti za sprečavanje prenosa virusa.

► **67 miliona** ► **75%**

„kućnih radnika“
široj sveta

radi u svojoj ekonomiji

Gubitak poslova, gubitak sredstava za život. Za mnoge domaće radnike gubitak zaposlenja je postao jednako preteći kao i sam virus. Strah od širenja koronavirusa uslovio je mnoge domaće radnike da ostanu kod kuće i bez posla, bilo na zahtev svojih poslodavaca, ličnim izborom, bilo u skladu sa zaključavanjem i drugim merama zaštite. Pojačana kontrola sprovođenja mera izolacije i pretnja sankcijama dovela je poslodavce u situaciju da otpuste neprijavljive i neregularne „kućne radnike“, a naročito radnike migranata.

„Kućni radnici“ migranti, kojih ima oko 11 miliona, a koji su izgubili dozvolu boravka zajedno sa svojim poslom, mogu se naći u nemogućnosti da pronađu novo zaposlenje ili da se vrate kući, jer zemlje zatvaraju svoje granice. Istovremeno, mnogi domaći radnici migranti u neregularnom statusu strahuju od povećanog rizika od deportacije ukoliko ih uhvate u kršenju izolacije.

► **11 miliona**

„kućnih radnika“
migranata

► **10%**

ima socijalno
osiguranje

Za veliku većinu radnika u domaćinstvima koji „rade na crno“, boravak u kući i izostanak sa posla znači gubitak sredstava za život bez zamenskog prihoda. Mnogi zarađuju samo 25 odsto prosečne plate, a samo 10 procenata ima pristup socijalnom osiguranju, što znači da nema plaćenog bolovanja, osiguranja za slučaj nezaposlenosti ili štednje koja bi se vratila u slučaju finansijskih vanrednih situacija. Ovaj nedostatak primorao je mnoge „kućne radnike“ da nastave sa radom, uprkos tome što imaju malo ili nimalo pristupa ličnoj zaštitnoj opremi, ugrožavajući sebe i ljude do kojih im je stalo.

Izvedimo kućne radnike na siguran put

Da bi se osigurala zaštita svih radnika u domaćinstvima, a u interesu javnog zdravlja, od suštinskog je značaja da im se pruži treća opcija - zaštita jednaka onoj koju uživaju drugi radnici. Takav pristup je u skladu sa Konvencijom ILO o „kućnim radnicima“ iz 2011. (br. 189).

Proširenje naknada za nezaposlene domaćim radnicima.

Kako bi suzbili širenje COVID-19, vlade su preduzele mere kako bi omogućile većini (nebitnih) radnika da ostanu kod kuće, obično stavljajući ih na privremene naknade za nezaposlene. Neke vlade (npr. Francuska, Portugal, Belgija) uključile su barem određene kategorije domaćih radnika, povremeno preduzimajući posebne mere kako bi obezbedile takvu pokrivenost. U svakom slučaju, radničke, a ponekad i organizacije poslodavaca igrale su odlučujuću ulogu.

Španija je, na primer, proširila osiguranje za slučaj nezaposlenosti na radnike u domaćinstvu u svetlu krize (Real Decreto-lei 11/2020, de 31 de marzo), nakon poziva sindikata i civilnog društva. Međutim, ove mere se odnose samo na one kućne radnike koji su u radnom odnosu i kojima se uplaćuje i socijalno osiguranje, tako da je većina kućnih radnika i dalje bez zaštite.

Proširenje obuhvata socijalne zaštite i na neformalne „kućne radnike“.

Da bi se sektor efikasno pokrивao, preduzete mere moraju biti dostupne i neformalnim radnicima u domaćinstvima. U Argentini svi domaći radnici, bilo da su u neformalnom ili formalnom zaposlenju, i da li pružaju osnovne usluge ili ne, imaju efektivan pristup merama za podršku prihoda u iznosu od 10 000 argentinskih pezosa (oko 150 američkih dolara) za mesec april (Uredba br. 260/20), pored njihove pune plate, bez obzira da li oni idu na posao ili ne.

Pružanje pomoći domaćinstvima kao poslodavcima. Da bi pomogla domaćinstvima da plaćaju domaće usluge bez prekida, vlada Francuske, na zahtev organizacije poslodavaca, Federation Des Particuliers Employeurs De France (FEPEM), obavezala se da će nadoknaditi do 80 odsto zarada koje poslodavac isplaćuje radniku u domaćinstvu koji nije u mogućnosti da radi zbog karantina i drugih mera izolacije.

Obezbeđivanje radnika u domaćinstvima zaštitnom opremom i odgovarajućim informacijama. Tamo gde domaći radnici moraju da nastave da rade, moraju biti u potpunosti informisani i zaštićeni. Ciljane informativne kampanje na jezicima koje govore domaći radnici, određujući mere koje bi domaći radnici trebalo da primene u domaćinstvu, posebno kada se brinu o bolesnima, pomogle su zaštititi kućnih radnika na poslu. S tim u vezi, SZO je izradila važne smernice o kućnoj nezi pacijenata sa sumnjom na COVID-19. Konačno, neophodno je da radnici u domaćinstvima prioritetno dobiju ličnu zaštitnu opremu kao što su rukavice, maske i sredstva za pranje ruku, posebno ako su klasifikovani kao osnovni radnici. U Francuskoj, domaći radnici koji pružaju negu starih lica u kući imaju pristup zaštitnim maskama iz nacionalnog fonda, koje su besplatne i dele se u apotekama.

Zaštitimo radnike u domaćinstvima, sada i u budućnosti: Kako ILO pomaže

Za rešavanje najnužnijih potreba, ILO saraduje sa domaćim radničkim sindikatima širom sveta kako bi im pomogao da osiguraju zdravstvenu brigu i živote radnika u domaćinstvima. Materijali za podizanje svesti o merama zdravlja i bezbednosti koje se primenjuju u domaćinstvima takođe su razvijeni i distribuirani u više zemalja, uz podršku ILO. Da bi podržao vlade, ILO donosi brze procene broja rizičnih kućnih radnika i prirode tih rizika, kako bi pomogao vladama da osmisle politike koje efikasno obezbeđuju da svi radnici u domaćinstvima imaju bar osnovne socijalnog osiguranja, uključujući pristup osnovnoj zdravstvenoj brizi i osnovnu sigurnost prihoda.

Kriza COVID-19 otkrila je posebnu ranjivost neformalnih radnika u domaćinstvima, naglašavajući hitnu potrebu da se osigura njihovo efikasno uključivanje u radnu i socijalnu zaštitu. Poslednjih godina, ILO je podržao otprilike šezdeset zemalja kako bi zatvorio ove praznine. Dvadeset i devet zemalja ratifikovalo je Konvenciju br. 189, a mnoge druge su preduzele i konkretne mere kako bi proširile obuhvat radnika u domaćinstvima socijalnim osiguranjem. Iako su ove mere povećale broj radnika u domaćinstvima u formalnom položaju, ukupna stopa neformalnosti i dalje je previsoka. Napori na formalizaciji kućnog rada moraju se hitno ubrzati ako želimo zaštititi radnike u domaćinstvima od budućih šokova i postići Cilj 8.3. SDG.

Radnici u domaćinstvima pokazali su se ključnim u poslu koji obavljaju za domaćinstva širom sveta. Trenutna pandemija je povećala ranjivost na krize i uticaje koji mogu imati posledice kako na njihove porodice, tako i na porodice kojima pružaju negu. Osiguravanjem njihovog zdravlja i sredstava za život osiguravamo zdraviji svet i socijalnu pravdu za sve.

Contact details

International Labour Organization
Route des Morillons 4
1211 Geneva 22
Switzerland

T: +41 22 799 6754
E: inwork@ilo.org
ilo.org/domesticworkers
www.nsj.org.rs